

HALKA AÇIK VE/VEYA KAPALI ANONİM ŞİRKET HİSSELERİNİN VERASET YOLU İLE İNTİKALİNDE VERGİLEME

GİRİŞ

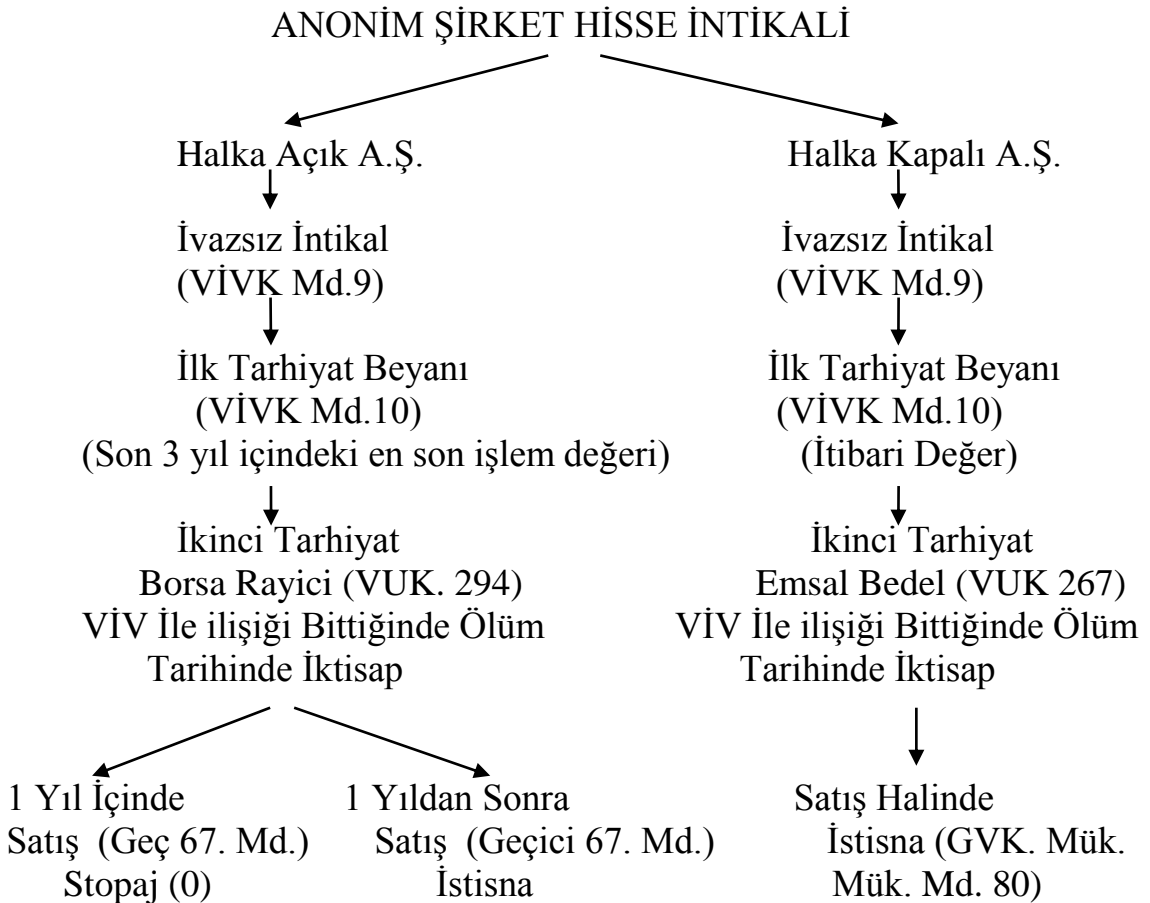
Bilindiği gibi ülke ekonomisi geliştikçe servetlerin intikali de önem kazanmaktadır. Servet intikali şirket aktifinde bulunan varlıkların intikali şeklinde olabildiği gibi varlıkları temsil eden pay senetlerinin intikali şeklinde de olabilmektedir.

Sermaye piyasalarının gelişmesi diğer finansal işlemlerin yanında halka açık şirketlerin varlığına ve derinleşmesine bağlı olduğu bir gerçektir.

Bugünkü sunumun ana konusunu halka açılma niyetinde ve durumunda bulunan şirketler ile ilgili VUK 258 Seri No.lu Genel Tebliğin 3.1. bölümünde yer alan açıklamalar oluşturmaktadır.

Tebliğin 3.1. bölümünde yer alan hususlar Gelir İdaresi Başkanlığının sitesinde yer alan ve Yalova ili Defterdarlığınca verilmiş bulunan 05.03.2012 tarih ve B.07.4.DEF.0.77.10.00-2011/-10 sayılı Özelgede de yer almıştır.

Bilindiği üzere halka açık veya halka kapalı anonim şirketlerin hisse senetlerinin verasetten intikali durumunda vergilendirilmesi aşağıdaki şemada görüldüğü gibidir;



KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ

1. Gelir Vergisi Kanunu mükerrer 80 nci madde hükmü

Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 80 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar değer artış kazancı olarak tanımlanırken ivazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin hariç olduğu ifade edilmek suretiyle söz konusu menkul kıymetlerin vergiden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır.

2. Geçici 67 nci maddede yer alan hususlar

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin birinci fıkrasında Bankalar ve aracı kurumlarca, alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark üzerinden vergi tevkifatı yapılacağı ifade edilmekte ve tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasında bu fıkra hükümleri ile Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 80 inci madde hükümlerinin uygulanmayacağı hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin 13 ncü fıkrasında ise Türkiye'de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınmış ve/veya Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören menkul kıymetlerin madde kapsamına girdiği belirtilmiştir.

16 ncı fıkrada ise bu madde kapsamına girmeyen menkul kıymetlerin elden çıkarılması halinde 31.12.2005 öncesi mevzuat hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiş bulunmaktadır.

3. VUK 258 Seri No.lu Genel Tebliğinde yer alan hususlar

VUK 258 Seri No.lu 30.09.2006 tarihli Tebliğin 3.1. bölümünde " Veraset yoluyla veya ivazsız olarak edinilen menkul kıymetlerde alış bedeli olarak dikkate alınacak tutar" başlığı altında;

"Mirasçılara veraset yoluyla intikal eden hisse senedi ve tahviller ölüm tarihinde, diğer suretle vuku bulan bedelsiz intikallerde ise bu kıymetlerin hukuken iktisap edildiği tarihte elde edilmiş kabul edileceği ve söz konusu kıymetlerin alış bedeli olarak da miras bırakanın ölümü veya hukuki iktisabın gerçekleştiği tarihteki borsa rayici, borsaya kayıtlı olmayanlar için ise bu tarihteki emsal bedelinin esas alınacağı, veraset yoluyla iktisap edilen Geçici 67 nci madde kapsamındaki menkul kıymetlerin varislerce satılması halinde, satış bedeli ile yukarıda belirtilen şekilde hesaplanan alış bedeli arasındaki fark üzerinden, Geçici 67 nci madde kapsamında tevkifat yapılması gerekmekte olduğu"

İfade edilmiştir.

4. Özelgede açıklanan hususlar

Gelir İdaresi Başkanlığının sitesinde yer alan ve Yalova ili Defterdarlığınca verilmiş bulunan 05.03.2012 tarih ve B.07.4.DEF.0.77.10.00-2011/-10 sayılı Özelgede özetle;

Anonim şirket hisselerinin satışı bir banka veya aracı kurum aracılığıyla gerçekleştiriliyor ise bu satış işlemi dolayısıyla elde edilen kazancın geçici 67nci madde kapsamında vergilendirilmesi, satış işleminin banka veya aracı kurum aracılığı olmaksızın gerçekleştirilmesi durumunda ise doğacak kazancın mükerrer 80 nci madde hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği açıklanmakta,

Hisse senedi satışından elde edilen kazancın geçici 67 nci madde kapsamında vergilendirilmesi gereken bir kazanç olması durumunda hisse senetlerinin iktisap tarihinden itibaren bir yıl geçmeden elden çıkarılması durumunda ise doğacak kazanç üzerinden tevkifat yapılması gerekmekte olduğu, bir yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra elden çıkarılması halinde elde edilen kazanç üzerinden bu maddeye göre tevkifat yapılmayacağı açıklanmaktadır.

KONUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ VE SONUÇ

Görüldüğü üzere Tebliğde ve Özelgede veraset yolu ile intikal eden hisse senetlerinin adeta alış bedeli ile yani ivazlı olarak intikal etmiş gibi ifade edilmektedir ki bunun yasal bir dayanağı bulunmadığı açıktır.

Yukarıda belirtildiği gibi GVK mükerrer 80 nci maddede açık olarak ivazsız olarak iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların değer artış kazancı sayılmayacağı dolayısıyla vergiye tabi olmadığı ifade edilmiş iken sonradan yürürlüğe giren geçici 67 nci maddenin birinci fıkrasında ivazlı-ivazsız ayrımı yapılmaksızın bankalar ve aracı kurumların alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark üzerinden vergi tevkifatı yapılacağı ifade edilmektedir.

Her ne kadar bugün itibariyle stopaj oranı (0) olmakla birlikte esas itibariyle konu ivazsız bir intikalin ivazlı olarak kabul edilmesinin irdelenmesidir. Kaldı ki bugün itibariyle (0) olarak tespit edilen stopaj oranı ileride yasa maddesinde yer alan orana kadar yükseltilebilir.

Geçici 67'nci maddede bu ayrımın yapılmamış olması gelir idaresini bankalar ve aracı kurumların alım satımında aracılık ettiği tüm menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından doğan kazançların tevkifata tabi tutulacağı gibi bir yoruma sevk etmiş ve 258 sayılı Tebliğin 3.1. bölümünde veraset

yoluyla iktisap edilen Geçici 67 nci madde kapsamındaki menkul kıymetlerin varislerce satılması halinde, satış bedeli ile yukarıda belirtilen şekilde hesaplanan alış bedeli arasındaki fark üzerinden, Geçici 67 nci madde kapsamında tevkifat yapılması gerekmekte olduğu belirtilmiştir.

Tebliğ ile getirilen yorumla miras yoluyla ivazsız bir şekilde iktisap edilen hisse senetlerin tevkifat suretiyle vergilendirilmesi yukarıda zikredilen mükerrer 80 nci madde hükmüne aykırılık teşkil ettiği gibi geçici 67 nci maddenin ruhuna da aykırılık teşkil etmektedir. Zira her ne kadar geçici 67 nci maddede ivazlı ivazsız ayrımı yapılmamakta ise de maddenin içeriğine bakıldığında ivazsız olarak elde edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirileceğine ilişkin bir hüküm olmadığı gibi alış ve satış bedelleri arasındaki farkın vergiye tabi olacağını ifade etmekle alım-satım konu olan menkul kıymetlerin vergilendirilmesini amaçladığı anlaşılmaktadır. Alım-satım konu olma niteliğinin ise ivazlı edinmeyi ortaya koyduğu açıktır.

İkinci olarak veraset yolu ile iktisap edilen hisse senetlerinde alış bedelinden söz etmek mümkün değildir. Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu uyarınca matrahın tespiti bakımından değerlendirme ölçülerine göre tespit edilen değer alış bedelini ifade etmemektedir. Oysa geçici 67. maddede alış ve satış bedelleri arasındaki farktan söz edilmekte ve buna bağlı tebliğ ile özalgede de veraseten edinilen hisse senetlerinin iktisap bedeli alış bedeli olarak ifade edilmektedir.

Üçüncü olarak geçici 67. maddede yer alan hüküm gereği Türkiye’de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınmış ve/veya Türkiye’de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören menkul kıymetler madde kapsamına girmektedir. Buna göre MKK ye kayıt edilmeyen ve/veya Türkiye’deki borsada işlem görmeyen menkul kıymetler bu madde gereğince vergilendirilemeyecektir.

Tevkifat suretiyle vergilendirme MKK ye kayıtlı veya borsada işlem gören hisse senetlerinin ancak banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla satılması durumunda söz konusu olabilecek ve bu halde dahi iktisap tarihinden itibaren 1 yıldan sonra satışa konu edilen hisse senetlerinden doğan kazançlar vergiye tabi olmayacaktır.

Kaldı ki geçici 67. madde esas itibariyle sermaye piyasası kanununa tabi menkul kıymetlerin vergilendirilme yoluyla sermaye piyasasına katılmayı teşvik edici bir rol oynamaktadır. Böyle bir amaca yönelik kanun maddesinin ivazsız suretle iktisap edilen ve miras yoluyla edinilmek suretiyle veraset vergisine de konu edilmiş bulunan hisse senetlerinin mükerrer 80. maddeye aykırı olarak vergilendirmeye tabi tutulması düşünülemez.

Aksi halde Gelir idaresinin yukarıda tebliğ ve özalgede açıklanan yaklaşımı vergileme ilkeleri olan eşitlik, adalet, yasallık ve anayasaya uygunluk ilkelerine ters düşmüş olacaktır.

Platformda yapılan değerlendirme sonucunda geçici 67. maddenin (1) numaralı fıkrasındaki hükmü yeniden ele alınarak mükerrer 80 nci madde

hükmüne paralel olarak ivazsız suretle elde edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların kapsam dışında olduğunun açık olarak belirtilmesi ve tebliğin ilgili bölümünün düzeltilmesi, buna bağlı olarak özelgenin yürürlükten kaldırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.